

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลวิถีชีวิตของชุมชนที่ศึกษา

4.1.1) ประวัติหมู่บ้านวะโดโกร

หมู่บ้านวะโดโกร ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 12 ตำบลแม่สอง อำเภอสองยาง จังหวัดตาก เริ่มก่อตั้งประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว โดยมีนายเมอะเลอะและพรรคพวก เข้ามาอยู่อาศัย และนายเมอะเลอะเป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านวะโดโกร โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านวะโดโกร ซึ่ง วะโด แปลว่าไม้ไผ่ลำใหญ่ๆ โกร แปลว่าห้วย วะโดโกร จึงแปลว่าห้วยที่มีไม้ไผ่ลำใหญ่ ต่อมาชาวบ้านส่วนหนึ่งย้ายไปอยู่หมู่บ้านเบ้าะโซ่หลู หมู่บ้านที่เสาะคี และหมู่บ้านโป๊ะพอกี ส่งผลให้หมู่บ้านวะโดโกรเหลือประชากรอยู่ประมาณ 100 กว่าหลังคาเรือนจากนั้นบางส่วนย้ายออกไปอีก ปัจจุบันเหลือจำนวนครัวเรือนอยู่ 60 หลังคาเรือน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ เลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร ไก่ เป็นลำดับ

4.1.2) ศาสนาและความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี

ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธแต่ยังคงมีความเชื่อเรื่องภูตผีอยู่ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เมื่อเจ็บป่วยก็จะมีพิธีเลี้ยงผีเลี้ยงเจ้าที่เจ้าทาง นับตั้งแต่เกิดจนถึงตายตลอดการดำเนินชีวิต หมอผีจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก

4.1.3) ภาษาที่ใช้

ภาษาท้องถิ่น (ภาษากะเหรี่ยง) เป็นภาษาที่ใช้กันมาเป็นระยะเวลานานชั่วลูกชั่วหลาน ภาษาไทยเริ่มเข้ามาพร้อมกับความเจริญต่างๆที่เข้ามาภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีการศึกษาได้รับความรู้ติดต่อกับภายนอกเด็กๆ ได้เรียนหนังสือ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีโรงเรียนบ้านแม่ระเมิง(ห้องเรียนบ้านวะโดโกร)

4.1.4) อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ	ติดกับ	หน่วยจัดการลำต้นน้ำแม่เงา
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านเบ้าะโซ่หลู หมู่ 12
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านที่เสาะคี หมู่ 12
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านเคลอะเดคี หมู่ 10

4.1.5) สภาพภูมิประเทศ

จำนวนพื้นที่ 30.09 ตารางกิโลเมตรลักษณะของพื้นที่ เป็นที่ราบสูงและที่ราบลุ่มเล็กน้อยตามริมห้วยตามหุบเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าอนุรักษ์ชุมชน

4.1.6) การคมนาคม

หมู่บ้านวะโดโกร ตั้งอยู่ห่างจาก อบต.แม่สอง ประมาณ 58กม.จาก อบต.แม่สองถึงบ้านแม่ระเมิงเป็นถนนลาดยาง จากบ้านแม่ระเมิงถึงหมู่บ้านตอปล้าคี่เป็นถนนคอนกรีตสลับนถนนลูกรัง และจากตอปล้าคี่มาถึงบ้านวะโดโกรเป็นถนนลูกรังตลอดเส้นทาง การเดินทางในช่วงฤดูฝนจะค่อนข้างลำบากมาก ส่วนใหญ่ชาวบ้านใช้การเดินทางเท้า ถ้าหากใช้ยานพาหนะก็ต้องพึ่งพาอาศัยกับล้ออย่างรถ เพื่อความสะดวกมากขึ้นและสามารถเดินทางได้รวดเร็วกว่าเดินทางเท้า

4.1.7) การดำรงชีวิต

ชาวบ้านในหมู่บ้านวะโดโกร ทำอาชีพเกษตรกรรม โดยมีพืชอาหารหลักคือข้าวไร่ ซึ่งมีการปลูกแบบไร่หมุนเวียน ณ บริเวณป่าไร่รอบๆ หมู่บ้าน นอกเหนือไปจากข้าวแล้ว ชาวบ้านมีการปลูกบุก และไร่ เป็นอาชีพแหล่งพืชรายได้เสริม

ในหมู่บ้าน มีสาธารณสุขชุมชน มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน การประปาเป็นระบบประปาภูเขาโดยกรมชลประทาน ชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ โดยมีบางส่วนที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

ภาพที่ 1 ลักษณะบ้านของชาวปกากะญอ บ้านวะโดโกร

ภาพที่ 2 การตากสมุนไพรเพื่อเก็บไว้ใช้

4.2 บุคคลผู้มีความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น

ในการสำรวจพืชสมุนไพรนั้น ได้ใช้หมอยา จำนวน 2 คนด้วยกัน ได้แก่ นายพะเหล่ เวียงแม่เมฆอายุ 75 ปีประกอบอาชีพทำไร่เป็นทั้งหมอสุนไพร และหมอพิธีกรรม ซึ่งนอกจากจะทำพิธีให้คนในหมู่บ้านแล้ว ยังทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม ให้ชาวบ้านในหมู่บ้านข้างเคียงอีกด้วย มีลูก 3 คน ผู้ชาย 1 คนผู้หญิง 2 คน

ส่วนอีกท่านหนึ่งคือ นายแสเซอร์ โรจน์เรืองไพรพรอายุ 58 ปีเป็นหมอสุนไพร หมอดำเฒ และหมอพิธีกรรม ประกอบอาชีพทำไร่ มีลูก 7 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 5 คน

ทั้งสองท่านได้รับการยกย่องจากคนในหมู่บ้านว่าเป็นผู้มีความรู้เรื่องสมุนไพรต่างๆ เป็นอย่างดี มีความชำนาญในเส้นทางป่าของหมู่บ้าน และการหาสมุนไพร เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีนายพาดี้ เกียรติสุพจน์ อายุ 30 ปี ที่มีความชำนาญด้านการหาของป่าช่วยทำหน้าที่เป็นล่ามคนนำทาง และให้ข้อมูลบางส่วน

ภาพที่ 3 ผู้ให้ข้อมูล

(จากซ้ายไปขวา นายพะเหล่ เวียงแม่เมฆ นายแสเซอร์ โรจน์เรืองไพรพร และนายพาดี้ เกียรติสุพจน์)

4.3 การสำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นของชุมชน

ผลการสำรวจ

การสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์จากพรรณพืชในด้านต่างๆ จากบุคคลผู้มีความรู้ บันทึกการใช้ประโยชน์พืช คือ ชื่อพืชในภาษาท้องถิ่น ส่วนของพืชที่ใช้ประโยชน์ และวิธีการใช้ประโยชน์บันทึกภาพถ่าย และเก็บตัวอย่างพืชเพื่อใช้สำหรับตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์และวินิจฉัยชื่อ และจัดทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้งตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์และวินิจฉัยชื่อของพืชที่เก็บตัวอย่าง โดยวิธีการทางพฤกษอนุกรมวิธาน

จากการลงพื้นที่สำรวจพืชที่ใช้ประโยชน์ของชาวกะเหรี่ยงบ้านวะโดโกร ต.แม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก โดยมี นายพะเหล่ เวียงแม่เมฆ นายแสเซอร์ โรจน์เรืองไพรพร ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และมีนายพาดี้ เกียรติสุพจน์ทำหน้าที่เป็นคนนำทาง และล่ามเดินสำรวจพืชในเส้นทางป่าชุมชน และป่าอนุรักษ์ พบพืชที่ใช้ประโยชน์ 139 ชนิด (ตารางที่ 1) ประกอบด้วยพืชอาหาร 62 ชนิด พืชสมุนไพร 78 ชนิด (ตารางที่ 2) พืชเศรษฐกิจ 4 ชนิด พืชใช้สอย 15 ชนิด และพืชอื่นๆ 2 ชนิด นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยอื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ กในภาคผนวก

ตารางที่1 ชนิดพืชท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์ของบ้านวะโดโกร โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง อ. ท่าสองยาง จ. ตาก

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Acanthaceae	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ห้อมช้าง	โจ๊ะโก		ลำต้น ใบ นำไปเผาไฟปูนอนทับ แก้ปวดหลัง		✓			
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	จะลอดีเดอ		ใบ ลำต้น ต้มน้ำดื่มช่วยลดความดัน		✓			
Aizoaceae	<i>Glinus</i> cf. <i>herniarioides</i> (Gagnep.) Tardieu	ผักแขยง	ตาอะโตะ		ทั้งต้น ลวกรับประทานเป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				
Apiaceae	<i>Hydrocotyle javanica</i> J.P. Ponte'n Thunb.	ผักหนอกเขา	เซะโคะมะโตะ		ทั้งต้น รับประทานสดแก้หน้ามืด		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	ใบบัวบก	ซีโคะแหมะ		ใบ รับประทาน เพื่อบำรุงสายตา	✓	✓			
Apocynaceae	<i>Alstonia rostrata</i> Fischer	ดินเป็ดเล็ก	โน		เปลือก ต้มรักษาอาการไอ เป็นเลือด เปลือก แฉ่น้ำนาน 1 คืน ต้ม แก้เป็นหวัด		✓			
	<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spure	หยั่งสมุทร	ซีอิ้นอ่อนเมอเซ หรือ ซุยอะหน่อมือ		ดอก และ หัวย่อย รับ ประทานเป็นยา แก้อืด ท้องเฟ้อ ยอด เป็นผักเครื่องเคียง น้ำพริก	✓	✓			
	<i>Rauvolfia verticillata</i> (Lour.) Baillon	ชะย่อมใหญ่	เนาะโกจิโพ		ปลูกเป็นพืชประดับ					✓
	<i>Holarrhena curtisii</i> King & Gamble	พุดทุ่ง	ตาม		ยอด รับประทานสด	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Araceae	<i>Amorphophallus</i> sp.	บุก	เคอติ		หัว หั่นเล็กๆ เอาไปแกง	✓				
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schoot	บอน	คึ๊คึ		หัว ต้มกับใบส้มป่อย นำมาทำอาหาร	✓				
	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schoot	บอน	คื๊ทึ		หัว นำมารับประทานได้	✓				
Araceae	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ผักหนาม	เนาะตุ้บลู		ยอด แกง หรือ ต้มกินกับน้ำพริก	✓				
	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	ทองงุม	จ้อจ้อมือ		ทั้งต้น ใช้ต้มแก้ปวดเมื่อย		✓			

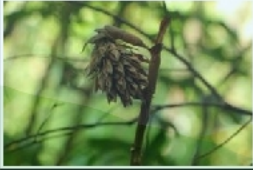
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	ยารักษาโรค	พืชทำ	อื่นๆ
Araliaceae	<i>Trevesia palmata</i> Vis.	ต่างหลวง	กิเลอา		ดอก ลวกจิ้มน้ำพริก	✓				
	<i>Schefflera</i> sp.		ซิดิ		ลำต้น ต้มดื่มแก้เคล็ดขัดยอก		✓			
Arecaceae	<i>Calamus</i> sp.	หวาย	เลคะ		ใบอ่อน ส่วนประกอบของข้าวเปือ (ข้าวต้มใส่ผัก)	✓				
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia tagala</i> Cham.	กระเช้าฝีมด	ยะลิโตะ		ยอดอ่อน ลวกรับประทาน เป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				
Asteraceae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K. Jansen	ผักแผด	เนาะเตอโตะ		ทั้งต้น รับประทานสดแก้โรคกระเพาะ		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	ยารักษาโรค	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Blumea</i> sp.	หนาดหลวง	พอปะหละ		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ใน ใบ เผาไฟ แล้วพ่นบริเวณข้อ ต่อแก้เคล็ดขัดยอก		✓			
Asteraceae	<i>Chromolaena odoratum</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ	ซิโพกรวย		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย ตามร่างกาย ใบ ขยี้แล้วพอกบริเวณแผล ช่วยห้ามเลือด		✓			
	<i>Crassocephalum crepidioides</i> S. Moore.	ผักเผ็ดแมว	ตะบู้		ยอด ลวกรับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓				
	<i>Microglossa pyrifolia</i> (Lam.) Kuntze	โตงโง้ง	พอมิเกวคุย		ใบ ขยี้ดื่มหรือทาทำยทอย รักษาอาการหวัด		✓			
Betulaceae	<i>Betula alnoides</i> Buch.-Ham. ex G.Don	กำลั้ง เสือ โคร่ง	เซกะเว		รากและเปลือก ต้มน้ำดื่ม หรือ ดองเหล้าดื่มบำรุงกำลัง		✓			

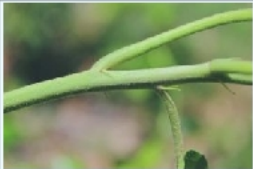
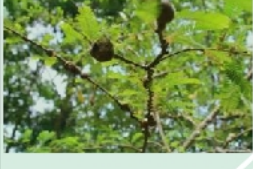
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Bignoniaceae	<i>Fernandoa adenophylla</i> (Wall. ex G.Don) Steenis	แคนทางค่าง	แควะ		ดอก และผล ต้มให้สุก รับประทานเป็นผักเคียง น้ำพริก	✓				
	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	ดอกกะ		เปลือก รับประทานแก้จุกเสียด ต้มน้ำให้หญิงดื่มหลังคลอด ช่วยบำรุงเลือด	✓	✓			
Buddlejaceae	<i>Buddleja asiatica</i> Lour.	ราชวดีป่า	ข่อยซิแคว		ใบ ขยี้ทารักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก		✓			
Capparaceae	<i>Crateva religiosa</i> G. Forst.	ผักกุ่ม	เนาะทะโตะ		ยอดอ่อน ทำเป็นผักดอง หรือลวกรับประทานเป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	ยารักษาโรค	พืชทำ	อื่นๆ
Caprifoliaceae	<i>Sambucus javanica</i> Reinw.ex Bl.	สะพ้านกิน	ชีชาเบะ		ใบ ใช้ประคบแก้ปวดเอว		✓			
Caryophyllaceae	<i>Drymaria diandra</i> Blume	หญ้า เกล็ดหอย	เนาะหือที่		ยอดอ่อน รับประทานเป็น ผักเคียงน้ำพริก	✓				
Celastraceae	<i>Euonymus</i> sp.	-	ตะขีสาปวา		ทั้งต้น ต้มน้ำให้คนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ต้มแก้ร้อนเพลีย ไม่ มีแรง		✓			
	<i>Salacia</i> sp. 1	-	หนะโตะเจ		ราก ต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ ท้องอืด แก้โรคกระเพาะ ผล สุกรับประทานได้	✓	✓			
	<i>Salacia</i> sp. 2	-	หนาดโตะทุ		ลำต้นและราก ต้มน้ำดื่มแก้ ท้องอืด		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	ยารักษาโรค	พืชไร่	อื่นๆ
Clusiaceae	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ดีดเกลี้ยง	เซะกว่าโจ		ยอด รับประทานสดเป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				
	<i>Garcinia sp.1</i>	มะตะหลง	เตอกว้อ		ผลสุก รับประทานเป็นผลไม้	✓				
	<i>Garcinia sp. 2</i>	-	ชระก่อคิ		ผลสุก รับประทานเป็นผลไม้	✓				
	<i>Garcinia sp. 3</i>	-	ซ่าโคะคิ		ผลสุก รับประทานเป็นผลไม้	✓				
Cannaceae	<i>Canna edulis</i> L.	พุทธรักษา กินหัว	นัยโระ๊ะ		หัว ต้มรับประทานได้	✓				

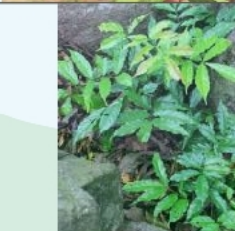
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Convallariaceae	<i>Tupistra albiflora</i> K. Larsen	ลิงลาว	รูมิ		ดอก นำมาประกอบอาหาร หรือนำไปขาย	✓		✓		
Convolvulaceae	<i>Argyreia</i> sp.		ป่อวามือ		ยอด รับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓				
Costaceae	<i>Costus speciosus</i> (J.Konig) Sm.	เอื้องหมายนา	ชูเลโซ		ลำต้น เผา บีบเอาน้ำหยอด แก้กูเป็นหนอง		✓			
Cucurbitaceae	<i>Gynostemma pentaphylla</i> (Thunb.) Makino	เจียวกู่หลาน	เจียวกู่หลาน		ใบ ชงดื่มบำรุงกำลัง		✓			
	<i>Momordica charantia</i> L. f. <i>abbreviata</i>	มะระขี้นก	ช่อข่าโตะ		ยอด หรือ ผล ต้ม รับประทานเป็นผักเคียง น้ำพริก	✓				
Cucurbitaceae	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	ฟักข้าว	พริ้วพูโตะ		ยอด และ ผล นำมาลวก รับประทานเป็นผักเคียง น้ำพริก	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Dilleniaceae	<i>Dillenia</i> sp.	-	เคราะ		เปลือก ใช้ย้อมผ้า เป็นยา ถ่ายพยาธิในหมู กลีบดอก สดรับประทาน เล่น	✓	✓			✓
Draceanaceae	<i>Draceana</i> sp.	วาสนาป่า	เตะเย		ยอด ใช้บูชาพระ หรือ ประกอบอาหาร	✓			✓	
Equisetaceae	<i>Equisetum debile</i> Roxb. ex Vaucher	หญ้าถอด ปล้อง	ซอหีดี		ทั้งต้น ต้มผสม พอก่อ ช่วย คุมกำเนิดในผู้หญิง		✓			
Euphorbiaceae	<i>Acalypha mairei</i> (H. Lev.) C.K.Schneid.	ขางปอยผล หนาม	นพพิรี		ทั้งต้น ยาอบสมุนไพร สำหรับผู้หญิงหลังคลอดบุตร		✓			
	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	มะเฒ่า	ออซ๊ะ		ผล รับประทานได้	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Aporosa octandra</i> (Buch.-Ham.ex D.Don) Vickery var. <i>octandra</i>	นวลเสียน,	มอครี		ลำต้น ใช้ทำเสาบ้าน เปลือก เคี้ยวกับเกลือแก้ ปวดท้อง		✓		✓	
	<i>Croton acutifolius</i> Esser	เปิ้ล้าพะ	ตะหะ		ลำต้น เผาไฟ ให้สตรีหลัง คลอดบุตร ดมแก้ไอเย็นเพื่อย หน้ามืด		✓			
	<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Muell. Arg.	ปอหู่ช้าง	ปะตะ		ใบ ใช้ห่อข้าว				✓	
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	กะยาเ้าะ		ผล รับประทานเป็นผลไม้ ปุ่มหูด ที่ลำต้น ใช้อมเพื่อ รักษาโรคหวัด	✓	✓			
	<i>Croton</i> sp.	-	กะว่า		ทั้งต้น เผาไฟ รมสำหรับสตรี หลังคลอดบุตร ช่วยให้เลือด ลมดี		✓			

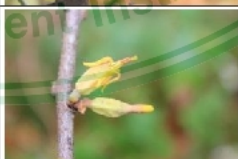
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Euphorbiaceae	<i>Mallotus philippensis</i> Mull. Arg.	คำแสด	ซิกู		เปลือก ต้มน้ำดื่มแก้ไอ		✓			
	<i>Ricinus communis</i> L.	ละหุ่ง	ซิเตชะระ		ก้าน เป่าใส่หู แก้หูอักเสบ		✓			
Fabaceae	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	ส้มป่อย	พุดสีสระ		ผล ประกอบพิธีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ					✓
Fabaceae	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกล่ำลำต้น	ตะลี้ก้อ		ใบ ขยี้ยัดจมูก แก้เลือดกำเดาไหล		✓			
	<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) I.C.Nielsen	เนียง	ตะเห่นชะ		ผล ดอง ต้ม หรือรับประทานสดเป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				

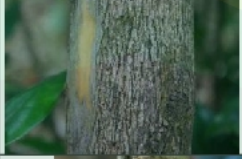
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Dalbergia velutina</i> Benth.	เครือคางควาย	ทอนลอกอาว		เปลือก ตำอมแก้แผลร้อนใน		✓			
	<i>Dalbergia</i> sp.	-	เซะรี		เปลือก ต้มกินแก้ท้องเสีย (โดยเฉพาะผู้หุงธำมรงค์)		✓			
Fabaceae	<i>Dalbergia stipulacea</i> Roxb.	ขามเครือ	ทอนลอกอว		เปลือก ตำอมแก้แผลร้อนใน		✓			
	<i>Dalbergia</i> sp.	-	ตะขีเมทา		เปลือก ใช้ต้มกับเปื้อแบ (<i>Jasminum</i> sp.)		✓			
	<i>Derris</i> sp.	ทางไหล	คียื่อ		ราก ทูบแช่น้ำ 1 คืน อบแก้ผื่นคัน		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Erythrina</i> sp.	ทองหลาง	เมือ		ยอด ต้มรับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓				
	<i>Flemingia strobilifera</i> (L.) W.T.Aiton	นูดพระ	ซีก่อตา		ข้อผล แขนงไว้เมื่ออะไรติด คอ มองดูแล้วจะหาย		✓			
Fabaceae	<i>Millettia</i> sp.	-	ปลาโละ		ราก ต้มอาบแก้ผื่นคันที่		✓			
	<i>Mimosa pudica</i> L.	ไมยราพ	เนาะหมีเค		ทั้งต้น ตมน้ำต้มแก้ปัสสาวะ ไม่ออก		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Mucuna macrocarpa</i> Wall.	สะบ้าลิง	มอแลงแกง		เมล็ด แก่ ทุบแล้วทาบริเวณ เด้านม แก้มะเร็งเด้านม	✓				
Fabaceae	<i>Saraca thaipingensis</i> Centley ex Prain	ศรียะลา	เตอนาสระ		เมล็ด สดใช้ตำน้ำพริก	✓				
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ	ปีตะขละ		ดอก รับประทานได้ ใบ ต้มเป็นยาระบาย ราก นำมาตัดตามความยาว เท่ากับข้อนิ้วมือ นิ้วเท่า ให้ ครบทุกข้อ นำไปแช่น้ำฝั่ ก่อนฝนรับประทาน นาน 3 เดือน เป็นยาอายุวัฒนะ	✓	✓			
Flacourtiaceae	<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	ตะขบป่า	ตะเพชะ		ผล รับประทานได้	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Hernandiaceae	<i>Illigera trifoliata</i> (Griff.) Dunn	-	ย้อยเคปโล		ลำต้น ต้มน้ำดื่มทำให้เลือดไหลเวียนดี		✓			
Hippocastanaceae	<i>Aesculus assamica</i> Griff	มะเนียงน้ำ	กลีที		ผล ตำใช้เปื้อปลาใบ ขยี้ใช้สระผม		✓		✓	
Hypoxidaceae	<i>Molineria capitulata</i> (Lour.) Herb.	ตองกาย	ตะนออี		เหง้า ทูบมาถูแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก		✓			
Hypoxidaceae	<i>Molineria latifolia</i> Herb. ex Kurz	ว่านสากเหล็ก	ซีต่อนะอี		เหง้า สดนำมาทาแก้แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก		✓			
Lamiaceae	<i>Gmelina arborea</i> Roxb.	ซ้อ	เกลม่า		ดอก ใช้ทำขนม				✓	

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Lauraceae	<i>Cinnamomum</i> sp.	อบเชย	เซะหมะอี		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด		✓			
	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	ตะไคร้ลำตัน	ตะลี้ชะ		ผล นำมาตำน้ำพริก , รับประทานสดแก้ท้องเสีย และแก้อาเจียน หรือนำมา ขยี้แล้วทาแก้ตะขาบกัด	✓	✓			
	<i>Litsea</i> sp.	-	เมาะโม		ยาง สามารถนำไปจำหน่าย ได้			✓		
Loranthaceae	<i>Dendrotrophe lanosa</i> (Korth.) Danser	กาฝาก	ลอมแมโจะ		ลำตัน ต้มน้ำให้เด็กอาบ แก้ ตัวเหลือง		✓			
	<i>Dendrotrophe pentandra</i> (L.) Miq.	กาฝาก มะม่วง	ลอมแมโจะ		ลำตัน ต้มน้ำให้เด็กอาบแก้ ตัวเหลือง ผล รับประทานได้	✓	✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Lythraceae	<i>Lagerstroemia</i> sp.	-	จิว่อ		ดอก ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา				✓	
Marsileaceae	<i>Marsilea crenata</i> C.Presl	ผักแว่น	ผะแหะ		ทั้งต้น รับประทานสดกับน้ำพริก	✓				
Melastomataceae	<i>Melastoma malabathricum</i> L.	โคลงเคลง	ชิลาเปะ		ผล รับประทานเป็นผลไม้	✓				
Memecylaceae	<i>Memecylon</i> sp.	-	เลโคะกึ		เปลือก อมแก้ปวดฟัน		✓			
Menispermataceae	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด	ทุโพโคะกึ (มือ)		ลำต้น ขอยตากแห้ง ผสมน้ำใส่น้ำตาล ทิ้งไว้ 7 วัน ใช้บำรุงร่างกาย ใช้เป็นส่วนประกอบของการทำหัวเชื้อแบ่งเหล้า ต้มน้ำดื่มช่วยให้เจริญอาหาร		✓			✓

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Menispermataceae	<i>Cyclea barbata</i> Miers	ใบก้นปิด	ตะขิดลา		ใบ สดขี้ทารักษาฝี ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย		✓			
Moraceae	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Blume	ชิงขาว	ตะออนนาชะ		ผลอ่อน รับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓				
	<i>Ficus hispida</i> L.f.	มะเดื่อปล้อง	ตะออนชะ		ยอด และ ผล รับประทาน เป็น ผักเคียงน้ำพริก	✓				
Moraceae	<i>Ficus racemosa</i> L.	มะเดื่อ อุทุมพร	ตะวีชะระ		ยอด และ ผล รับประทาน เป็นผักเคียงน้ำพริก	✓				
	<i>Ficus</i> sp.	มะเดื่อ	เคอะ		ผลสุก รับประทาน เป็น ผลไม้	✓				
Myrtaceae	<i>Syzygium</i> cf. <i>cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	กะแหม่		เปลือกลำต้นต้มน้ำดื่มแก้ ท้องร่วง, อาเจียน ผล รับประทานเป็นผลไม้	✓	✓			

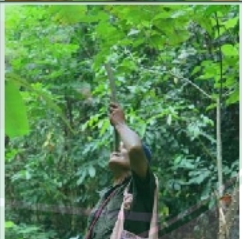
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Oleaceae	<i>Erythrolam scandens</i> Blume	ผักรด	เนาะจีน		ใบ ประกอบอาหาร, ใส่ข้าวเบอะ				✓	
Pandaceae	<i>Pandanus cf. furcatus</i> Roxb.	เตยป่า	เนมี		ใบ ใช้สานเสื่อ ผลแก่ ใช้สานผ้าตอนทอผ้า				✓	
Passifloraceae	<i>Passiflora siamica</i> Craib	เสาวรส สยาม	ท้อชิละ		ลำต้น นำไปห้อยค่อว หรือ ควาย โดยไม่ให้ใครเห็นจะ ช่วยรักษาฝีหนอง		✓			
Piperaceae	<i>Piper betle</i> L.	ใบพลู	ตะป้อละ		ใบ เคี้ยวกับหมาก	✓				
Piperaceae	<i>Piper interruptum</i> Opiz.	จะค่าน	ดอกมีมือ		ลำต้น ต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง ลำต้น ตากแห้ง ต้ม หรือ นำไปดองเหล้า นำไปใช้แทน พริก พริกไทย มีสรรพคุณ ลดความดัน	✓	✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Piper</i> sp.	-	เตอสีเพาะเกอ แหละ		ใบ ต้มน้ำดื่มเป็นยาถ่าย พยาธิ		✓			
Plumbaginaceae	<i>Plumbago zeylanica</i> L.	เจตมูลเพลิง ขาว	ตอซู		ราก เป็นส่วนผสมของหัว เชื้อเห็ด ใบ ต้มรับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓			✓	
Poaceae	<i>Imperata cylindrica</i> Beauv.	หญ้าคา	กะฮี่ หรือ เตอฮี่		ใบ ใช้มุงหลังคาบ้าน				✓	
Poaceae	<i>Thysanolaena</i> <i>maxima</i> Kuntze	กก	เครม		ดอก ทำไม้กวาด				✓	

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Rosaceae	<i>Prunus</i> sp.	-	ตะยาซู		เปลือก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย		✓			
	<i>Rubus ellipticus</i> J.E. Smith	หนามไขปู	ยะพาดี้		ผล รับประทานเป็นผลไม้	✓				
Rubiaceae	<i>Ixora</i> sp.	-	ลิโคคลีลา		ยอด ต้มน้ำดื่มแก้ไข้		✓			
	<i>Mussaenda</i> sp.	แก้มขาว	โทนา		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ		✓			
Rubiaceae	<i>Rubia crassipes</i> Coll. ex Hemsl.	ผักสีทึบลำตันคาย	ติจิปยอปรี		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้เจ็บคอ		✓			

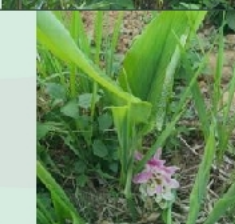
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Schizomussaenda dehiscent</i> (Craib) H.L.	กำบ่อลำตัน	โทะวานะ		ราก ลำตัน ต้มน้ำดื่ม บรรเทาอาการแน่นหน้าอก แน่นท้อง		✓			
Rutaceae	<i>Citrus reticulata</i> (L.) Osbeck	มะขุน	โยเดชะ		ผล รับประทานได้	✓				
	<i>Citrus</i> sp.	-	ตะเปรอะฯ		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใบ รับประทานสดกับ น้ำพริก		✓			
	<i>Clausena</i> sp.	-	กัซออี		ยอด อ่อน รับประทานสด กับน้ำพริก แก้ปวดท้อง	✓				
	<i>Melicope pteleifolia</i> (Champ. ex Benth.) Hartley	เพี้ยกระทิง	ซิโทะข้างละ		ใบ รับประทานสด แก้มาลาเรีย ดอก รับประทานเป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓	✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Santalaceae	<i>Dufrenoya sesilis</i> (Craib) Stauffer	กาฝากก่อ	ราคะ		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ใน		✓			
	<i>Scleropyrum pentandrum</i> (Dennst.) Mabb.	มะไฟแรด	เซะจูโคะ		ลำต้น ต้มน้ำผสมกับโคะอยู่ ววดี้มแก้ร้อนเพลีย		✓			
Sapindaceae	<i>Nephelium maingayi</i> Hiern	เงาะป่า	แจ่วชะ		ผลสุก รับประทานเป็นผลไม้	✓				
	<i>Sapindus rarak</i> DC.	มะคำดีควาย	หมากเกะ		ลำต้น ใช้ทำเสาบ้าน				✓	
Schizaeaceae	<i>Lygodium flexuosum</i> (L.) Sw.	ย่านลิเภา	กิโกโคะ		ใบ ขยี้ใช้กดห้ามเลือด ราก ต้มน้ำดื่มแก้ร้อนใน		✓			
Scrophulariaceae	<i>Limnophila chinensis</i> (Osbeck) Merr.	กะเพราใหญ่	พอแมะนี		ลำต้น ขยี้ดื่มแก้ปวดหัว โภก ผ้าไว้บนหัวป้องกันหน้ามืด		✓			

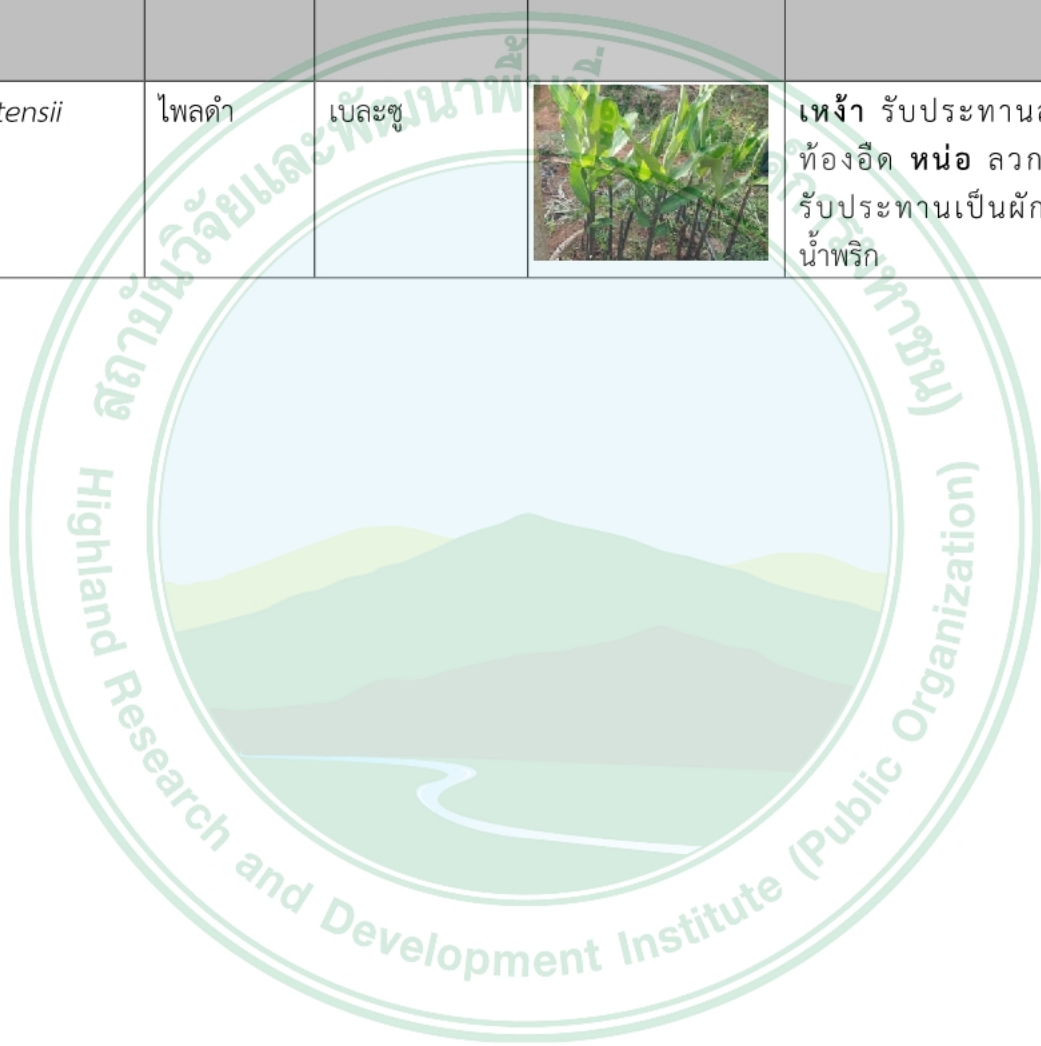
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Scrophulariaceae	<i>Scoparia dulcis</i> L.	กรดน้ำ	เนาะก่อล่าซู		ลำต้น ต้มน้ำดื่มแก้แพ้ ป้อ วากมีมือ กินแก้ไข้		✓			
Simaroubaceae	<i>Picrasma javanica</i> Blume	กอมขม	นะปอจ		เปลือก ถากแช่น้ำดื่มแก้ไข้		✓			
Smilacaceae	<i>Smilax cf. glabra</i> Wall. ex Roxb.	ยาหัว	ลาป้อมือ		หัว ต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ อ่อนเพลีย, ปวดเมื่อยตาม ร่างกาย		✓			
	<i>Smilax ovalifolia</i> Roxb.	เถาวัลย์น้ำ	ดอลอดิเดอ		ลำต้น มีน้ำที่สามารถดื่มดับ กระหายแทนน้ำ	✓				
Solanaceae	<i>Solanum torvum</i> Sw.	มะเขือพวง	ตะกรอกะชะ		ผล ต้มรับประทานกับ น้ำพริก	✓				

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Staphyleaceae	<i>Turpinia pomifera</i> (Roxb.) DC.	มะกอกพรา น	ซิกิโวโตะ		ยอด รับประทานสด เป็นผัก เคียงน้ำพริก	✓				
Sterculiaceae	<i>Pterospermum</i> cf. <i>acerifolium</i> Willd.	ปอหู่ช้าง	ทอต่อคว่า		ใบ ใช้ห่อข้าว				✓	
	<i>Sterculia</i> sp.	ปอขนุน	ซิเปลคู้		เมล็ด คั่วรับประทานได้	✓				
Taccaceae	<i>Tacca chanthrieri</i> Andre	ว่านค้างคาว ดำ	โกปี้		หัว เผาไฟเคี้ยวกับหมาก					✓

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
Tiliaceae	<i>Microcos paniculata</i> L.	กอม	ต่อปลา		ราก นำมาต้มจะได้น้ำสีแดง	✓				✓
Urticaceae	<i>Pilea</i> sp. 1	-	ชูหะกะนิโตะ		ยอดอ่อน รับประทานสดกับน้ำพริก	✓				
	<i>Pilea</i> sp. 2	-	เซะนิโตะ		ใบ รับประทานสดกับน้ำพริก	✓				
Vitaceae	<i>Cissus modeccoides</i> Planch. var. <i>kerrii</i> Craib	ส้มละออบ	ตะขีหว่ามือ		ยอดอ่อน ประกอบอาหารให้รสเปรี้ยว	✓				
Zingiberaceae	<i>Alpinia</i> cf. <i>malaccensis</i> (Burm.) Roscoe	ข้าป่า	โปเคะดอ		ดอก ทูบสุดดมแก้หวัด ช่อดอก ต้มรับประทานกับน้ำพริก	✓	✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	เศรษฐกิจ	พืชทำ	อื่นๆ
	<i>Alpinia</i> sp.	-	โปรเคะเดอ		ราก ต้มน้ำให้เด็กดื่มแก้ไอ		✓			
	<i>Amomum</i> sp.1	-	โปเนอ		เหง้า ต้มแก้เป็นหวัด		✓			
Zingiberaceae	<i>Amomum</i> sp.2	กระวาน	หมากอี		เหง้า รับประทานช่วยให้ หายใจสะดวก		✓			
	<i>Curcuma comosa</i> Roxb.	ว่าน ชัก มดลูก	พอตะและ		เหง้า ฝานบิบน้ำใช้νωด บรรเทาอาการปวด		✓			
	<i>Curcuma latifolia</i> Rosc.	-	พอตะและ		เหง้า ฝานบิบน้ำใช้νωด บรรเทาอาการปวด		✓			

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ชื่อท้องถิ่น	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท				
						อาหาร	สมุนไพร	ยารักษาโรค	พืชไร่	อื่นๆ
	<i>Zingiber ottensii</i> Valeton	ไพลดำ	เบละชู		เหง้า รับประทานสดแก้ ท้องอืด หน่อ ลวก แล้ว รับประทานเป็นผักเคียง น้ำพริก	✓	✓			

4.4 ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรของชาวบ้านบ้านวะโดโกร

จากการลงพื้นที่สำรวจพืชที่ใช้ประโยชน์ของชาวกะเหรี่ยงบ้านวะโดโกร โดยมี นายพะเหล่ เวียงแม่เมฆ นายแสนเซอร์ โรจน์เรืองโพพร และนายพาดี้ เกียรติสุพจน์ เป็นผู้ให้ข้อมูล ผลจากการสำรวจ ได้พบพืชสมุนไพรทั้งสิ้น 78 ชนิด (ตารางที่ 3) ประกอบด้วย สมุนไพรรักษาโรคในคน 72 ชนิด รักษาโรคในสัตว์ 2 ชนิด สมุนไพรมีพิษ 1 ชนิดสมุนไพรที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อ 3 ชนิด อย่างไรก็ตาม ไม่พบสมุนไพรที่ใช้ในการเกษตร และสมุนไพรกลุ่มอื่นๆ

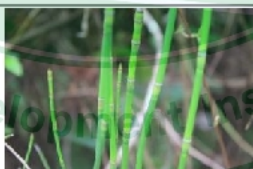
ตารางที่2ที่มีการใช้ประโยชน์ของบ้านวะโดโกร โครงการขยายผลโครงการหลวงแม่สอง อ. ท่าสองยาง จ. ตาก

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Acanthaceae	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ห่อมช้าง		ลำต้น ใบ นำไปเผา ไฟปูนอนทับ แก้ว ปวดหลัง	✓					
	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด		ใบ ลำต้น ต้มน้ำดื่ม ช่วยลดความดัน	✓					
Apiaceae	<i>Hydrocotyle javanica</i> J.P. Ponte'n Thunb.	ผักหนอก เขา		ทั้งต้น รับประทาน สดแก้หน้ามืด	✓					
Apiaceae	<i>Centella asiatica</i> (L.) Urb.	ใบบัวบก		ใบ รับประทาน เพื่อ บำรุงสายตา	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรคในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรมและความ	อื่นๆ
Apocynaceae	<i>Alstonia rostrata</i> Fischer	ตีนเป็ดเล็ก		เปลือก ต้มรักษาอาการไอเป็นเลือด เปลือก แขน้ำนาน 1 คืน ต้มแก้เป็นหวัด	✓					
	<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spure	หยิ่งสมุทร		ดอก และ หัวย่อย รับประทานเป็นยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ	✓					
Araceae	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	ทองรุ่ง		ทั้งต้น ใช้ต้มแก้ปวดเมื่อย	✓					
Araliaceae	<i>Schefflera</i> sp.	-		ลำต้น ต้มดื่ม แก้เคล็ดขัดยอก	✓					
Asteraceae	<i>Acmella oleracea</i> (L.) R.K. Jansen	ผักเผ็ด		ทั้งต้น รับประทานสดแก้โรคกระเพาะ	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Asteraceae	<i>Blumea</i> sp.	หนาดหลวง		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้ ไข้ ใบ เฝ้าไฟ แล้วพัน บริเวณข้อต่อ แก้เคล็ดขัดยอก	✓					
	<i>Chromolaena odoratum</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	สาบเสือ		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ ปวดเมื่อยตาม ร่างกาย ใบ ขยี้แล้วพอก บริเวณแผลช่วยห้าม เลือด	✓					
Asteraceae	<i>Microglossa pyrifolia</i> (Lam.) Kuntze	โตงโง้ง		ใบ ขยี้ดมหรือทา ท้ายทอยรักษา อาการหวัด	✓					
Betulaceae	<i>Betula alnoides</i> Buch.- Ham. ex G.Don	กำลั้งเสือ โคร่ง		รากและเปลือก ต้ม น้ำดื่ม หรือ ดอง เหล้าดื่มบำรุงกำลัง	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					สมุนไพร	สมุนไพร	รักษาตัว	ระบบ	สมุนไพร	อื่นๆ
Bignoniaceae	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา		เปลือก รับประทาน แก้กูกเสียด ต้มน้ำ ให้หญิงดื่มหลังคลอด ช่วยบำรุงเลือด	✓					
Buddlejaceae	<i>Buddleja asiatica</i> Lour.	ราชวดีป่า		ใบ ขยี้ทารักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	✓					
Carprifoliaceae	<i>Sambucus javanica</i> Reinw.ex Bl.	สะพ้านกัน		ใบ ใช้ประคบแก้ปวดเอว	✓					
Celastraceae	<i>Euonymus</i> sp.	-		ทั้งต้น ต้มน้ำให้คนที่อายุ 60 ปีขึ้นไป ดื่มแก้อ่อนเพลีย ไม่มีแรง	✓					
	<i>Salacia</i> sp. 1	-		ราก ต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ท้องอืด แก้อาการกระเพาะ ผล สุกรับประทาน	✓					

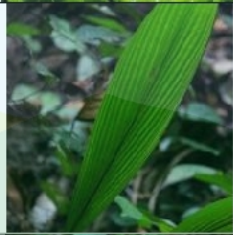
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
				ได้						
	<i>Salacia</i> sp. 2	-		ลำต้นและราก ต้ม น้ำดื่มแก้ท้องอืด	✓					
Costaceae	<i>Costus speciosus</i> (J.Konig) Sm.	เอื้องหมาย นา		ลำต้น เฝာ บิบเอา น้ำหยอดแก้หูเป็น หนอง	✓					
Cucurbitaceae	<i>Gynostemma</i> <i>pentaphylla</i> (Thunb.) Makino	เจี๋ยว กู้ หลาน		ใบ ชงดื่มบำรุงกำลัง	✓					
Dilleniaceae	<i>Dillenia</i> sp.	-		เปลือก ใช้อย้อมผ้า เป็นยาถ่ายพยาธิใน หมู		✓				
Equisetaceae	<i>Equisetum debile</i> Roxb. ex Vaucher	หญ้าถอด ปล้อง		ทั้งต้น ต้มผสม พอ ก๋วย ช่วยคุมกำเนิด ในผู้หญิง	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Euphorbiaceae	<i>Acalypha mairei</i> (H. Lev.) C.K.Schneid.	ขางปอยผล หนาม		ทั้งต้น ยาอบ สมุนไพรรักษา ผู้หญิงหลังคลอด บุตร	✓					
Euphorbiaceae	<i>Aporosa octandra</i> (Buch.-Ham.ex D.Don) Vickery var. <i>octandra</i>	นวลเสี้ยน,		เปลือก เคี้ยวกับ เกลือแก้ปวดท้อง	✓					
	<i>Croton acutifolius</i> Esser	เปล้าแพะ		ลำต้น เผาไฟ ให้ สตรีหลังคลอดบุตร ดมแก้ท้องเฟ้อ หน้ามืด	✓					
	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม		ปุ่มหูด ที่ลำต้น ใช้ อมเพื่อรักษาโรค หูด	✓					
	<i>Croton</i> sp.	-		ทั้งต้น เผาไฟ รุม สำหรับสตรีหลัง คลอดบุตร ช่วยให้ เลือดลมดี	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
	<i>Mallotus philippensis</i> Mull. Arg.	คำแสด		เปลือก ต้มน้ำดื่มแก้ ไอ	✓					
Euphorbiaceae	<i>Ricinus communis</i> L.	ละหุ่ง		ก้าน เป่าใส่หู แก้หู อักเสบ	✓					
Fabaceae	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	มะกล่ำลำ ต้น		ใบ ขยี้ยัดจมูก แก้ เลือดกำเดาไหล	✓					
	<i>Dalbergia velutina</i> Benth.	เครือคาง ควาย		เปลือก ตำอมแก้ แผลร้อนใน	✓					

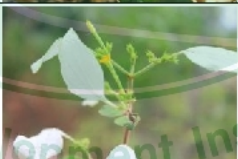
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
	<i>Dalbergia</i> sp.	-		เปลือก ต้มกินแก้ ท้องเสีย (โดยเฉพาะ ผู้หญิงธาตุอ่อน)	✓					
Fabaceae	<i>Dalbergia stipulacea</i> Roxb.	ขามเครือ		เปลือก ตำอมแก้ แผลร้อนใน	✓					
	<i>Dalbergia</i> sp.	-		เปลือก ใช้ต้มกับ เบือแบ (<i>Jasminum</i> sp.)	✓					
	<i>Derris</i> sp.	หางไหล		ราก พูบน้ำ 1 คื่น อาบแก้ผื่นคัน	✓					
	<i>Flemingia strobilifera</i> (L.) W.T.Aiton	นูดพระ		ข้อผล แขนงไว้เมื่อ อะไรติดคอ มองดู แล้วจะหาย					✓	

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
	<i>Millettia</i> sp.	-		ราก ต้มอาบแก้ผื่นคันที่	✓					
Fabaceae	<i>Mimosa pudica</i> L.	ไมยราพ		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้ปัสสาวะไม่ออก	✓					
	<i>Senna alata</i> (L.) Roxb.	ชุมเห็ดเทศ		ใบ ต้มเป็นยาระบาย ราก นำมาตัดตามความยาวเท่ากับข้อนิ้วมือ นี้วเท้าให้ครบทุกข้อ นำไปแช่น้ำ ผึ่ง ก่อน ฝนรับประทาน นาน 3 เดือน เป็น ยาอายุวัฒนะ	✓				✓	

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Hernandiaceae	<i>Illigera trifoliata</i> (Griff.) Dunn	-		ลำต้น ต้มน้ำดื่มทำให้เลือดไหลเวียนดี	✓					
Hippocastanaceae	<i>Aesculus assamica</i> Griff	มะเนียงน้ำ		ผล ตำใช้เบื่อปลา				✓		
Hypoxidaceae	<i>Molineria capitulata</i> (Lour.) Herb.	ตองกาย		เหง้า ทูบมาถูแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	✓					
Hypoxidaceae	<i>Molineria latifolia</i> Herb. ex Kurz	ว่านสาก เหล็ก		เหง้า สดนำมาทาแก้แผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก	✓					
Lauraceae	<i>Cinnamomum</i> sp.	อบเชย		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด	✓					

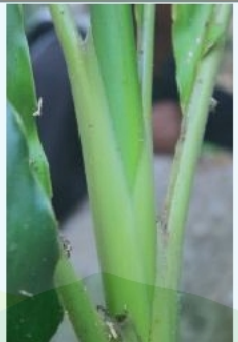
วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Lauraceae	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	ตะไคร้ล้ม ต้น		ผล รับประทานสด แก้ท้องเสียและแก้ อาเจียน หรือนำมา ขยี้แล้วทาแก้ตะขาบ กัด	✓					
Loranthaceae	<i>Dendrotrophe lanosa</i> (Korth.) Danser	กาฝาก		ลำต้น ต้มน้ำให้เด็ก อาบ แก้วหูเหลือง	✓					
	<i>Dendrotrophe pentandra</i> (L.) Miq.	ก า ฝ า ก มะม่วง		ลำต้น ต้มน้ำให้เด็ก อาบ แก้วหูเหลือง	✓					
Memecylaceae	<i>Memecylon</i> sp.	-		เปลือก อมแก้ปวด ฟัน	✓					
Menispermataceae	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson	บอระเพ็ด		ลำต้น ซอยตากแห้ง ผสมน้ำใส่น้ำตาล ทิ้ง ไว้ 7 วัน ใช้บำรุง ร่างกาย ต้มน้ำดื่มช่วยให้	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
				เจริญอาหาร						
Menispermataceae	<i>Cyclea barbata</i> Miers	ใบก้นปิด		ใบ สดขี้ทารักษาฝี ราก ต้มน้ำดื่มแก้ ท้องเสีย	✓					
Myrtaceae	<i>Syzygium cf. cumini</i> (L.) Skeels	หว่า		เปลือกลำต้นต้มน้ำ ดื่ม แก้ท้องร่วง , อาเจียน	✓					
Passifloraceae	<i>Passiflora siamica</i> Craib	เสาวรส สยาม		ลำต้น นำไปห้อยคอ วัว หรือควาย โดย ไม่ให้ใครเห็นจะช่วย รักษาฝีหนอง		✓				
Piperaceae	<i>Piper interruptum</i> Opiz.	จะค่าน		ลำต้น ต้มน้ำดื่ม บำรุงกำลัง ลำต้น ตากแห้ง ต้ม หรือนำไปดองเหล้า นำไปใช้แทนพริก พริกไทย มี สรรพคุณ ลดความ	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
	<i>Piper</i> sp.	-		ต้น ใบ ต้มน้ำดื่มเป็นยา ถ่ายพยาธิ	✓					
Rosaceae	<i>Prunus</i> sp.	-		เปลือก ต้มน้ำดื่มแก้ ท้องเสีย	✓					
Rubiaceae	<i>Ixora</i> sp.	-		ยอด ต้มน้ำดื่มแก้ไข้	✓					
	<i>Mussaenda</i> sp.	แก้มขาว		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ ท้องอืดท้องเฟ้อ	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท						
					บริโภค	ยาคู่	รักษา	การ	มี	พืช	อื่น
	<i>Rubia crassipes</i> Coll. ex Hemsl.	ผักสีทึบลำต้นคาย		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้เจ็บคอ	✓						
Rubiaceae	<i>Schizomussaenda dehisca</i> (Craib) H.L.	กำแป้อลำต้น		ราก ลำต้น ต้มน้ำดื่มบรรเทาอาการแน่นหน้าอก แน่นท้อง	✓						
Rutaceae	<i>Citrus</i> sp.	-		ราก ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืดท้องเฟ้อ	✓						
	<i>Melicope pteleifolia</i> (Champ. ex Benth.) Hartley	เพี้ยกระทิง		ใบ รับประทานสดแก้มาลาเรีย	✓						
Santalaceae	<i>Dufrenoya sesilis</i> (Craib) Stauffer	กาฝากก่อ		ทั้งต้น ต้มน้ำดื่มแก้ไข้	✓						

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
	<i>Scleropyrum pentandrum</i> (Dennst.) Mabb.	มะไฟแรด		ลำต้น ต้มน้ำผสมกับโศอยู่ว่าตี้มแก้ อ่อนเพลีย	✓					
Schizaeaceae	<i>Lygodium flexuosum</i> (L.) Sw.	ย่านลิเภา		ใบ ขยี้ใช้กัดห้ามเลือด ราก ต้มน้ำดื่มแก้ ร้อนใน	✓					
Scrophulariaceae	<i>Limnophila chinensis</i> (Osbeck) Merr.	กะเพราใหญ่		ลำต้น ขยี้ดื่มแก้ปวดหัว โภกผ้าไว้บนหัว ป้องกันหน้ามืด	✓					
	<i>Scoparia dulcis</i> L.	กรदन้า		ลำต้น ต้มน้ำดื่มแก้ แพ้ ปวดวาก็มีอ กิน แก้ไข้	✓				✓	
Simaroubaceae	<i>Picrasma javanica</i> Blume	กอมขม		เปลือก ถากแช่น้ำดื่มแก้ไข้	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Smilacaceae	<i>Smilax cf. glabra</i> Wall. ex Roxb.	ยาหัว		หัว ต้มน้ำดื่มเป็นยา แก้อ่อนเพลีย, ปวด เมื่อยตามร่างกาย	✓					
Zingiberaceae	<i>Alpinia cf. malaccensis</i> (Burm.) Roscoe	ข้าป่า		ดอก ทุบสุมดมแก้ หวัด	✓					
	<i>Alpinia</i> sp.	-		ราก ต้มน้ำให้เด็กดื่ม แก้ไอ	✓					
	<i>Amomum</i> sp.1	-		เหง้า ดมแก้เป็นหวัด	✓					
	<i>Amomum</i> sp.2	กระวาน		เหง้า รับประทาน ช่วยให้หายใจ สะดวก	✓					

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อทั่วไป	ภาพ	การใช้ประโยชน์	ประเภท					
					รักษาโรค ในมนุษย์	รักษาสัตว์	การเกษตร	มีพิษ	พิธีกรรม และความ	อื่นๆ
Zingiberaceae	<i>Curcuma comosa</i> Roxb.	ว่าน ชัก มดลูก		เหง้า ฝานป้อนน้ำใช้ นวดบรรเทาอาการ ปวด	✓					
	<i>Curcuma latifolia</i> Rosc.	-		เหง้า ฝานป้อนน้ำใช้ นวดบรรเทาอาการ ปวด	✓					
	<i>Zingiber ottensii</i> Valeton	ไพลดำ		เหง้า รับประทาน สดแก้ท้องอืด	✓					

4.5 ความหลากหลายของชนิดพรรณพืชของพื้นที่ศึกษา

ผลการสำรวจ

ในการศึกษาความหลากหลายของชนิดพรรณพืชในพื้นที่ศึกษา ได้ทำการวางแผนสำรวจ ขนาด 40x 40 ตร. ม. จำนวน 13 แปลง ในบริเวณป่าในชุมชน พบไม้ลำต้น ประมาณ 343 ชนิด จำนวนประมาณ 1,796 ต้น ดังที่ได้ในตารางที่ ข(1) – ข(13) ในภาคผนวก ข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ป่าโดยรอบหมู่บ้านนั้นส่วนใหญ่ เป็นป่า ไม้ก่อ (lower montane oak forest) ซึ่งเป็นลักษณะของป่ารุ่นสอง ที่เกิดจากการฟื้นตัวของผืนป่าดิบเขาต่ำที่ถูกแผ้วถาง (รัชชัย 2555) ป่าประเภทนี้ มีความแปรผันของลักษณะป่า ในแต่ละพื้นที่ค่อนข้างมาก โดยในพื้นที่ศึกษานี้มีพันธุ์ไม้เด่นที่เป็นไม้ต้นได้แก่ *Glochidion wallichianum* Mull. Arg. (มันปู) *Aporosa octandra* (Buch.-Ham. ex D.Don) Vickery var. *yunnaensis* (แก้มอัน) *Lithocarpus* sp. *Sapindus rarak* DC. (มะคำดีควาย) *Castanopsis acuminatissima* (Blume) A. DC. (ก่อเตี้ย) และ *Schima wallichii* (DC.) Korth. (มังตาน) เป็นต้น (ตารางที่ 3 และตารางที่ ค ในภาคผนวก) มีพืชที่มีดัชนีความสำคัญทางนิเวศ (importance value index, IVI) พืชเหล่านี้เป็นพืชที่มีความสำคัญทางนิเวศสูง ซึ่งได้จากการที่มีค่า IVI ที่สูงที่สุด 6 อันดับแรก

การคำนวณพันธุ์ไม้เด่นนั้น ทำโดยการเปรียบเทียบค่า IVI ซึ่งเป็นผลรวมของค่าดัชนีที่บอกถึงปริมาณการกระจายตัวของพืชแต่ละชนิด 3 ค่า ได้แก่ ค่าความถี่สัมพัทธ์ ความหนาแน่นสัมพัทธ์ และความเด่นสัมพัทธ์ โดยค่าทั้ง 3 เป็นค่าที่บอกถึง การกระจายของพืชแต่ละชนิด ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งๆ ที่ขึ้นอยู่ และพื้นที่ๆ ที่พืชนั้นครอบครองในระบบนิเวศ ในที่พื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 3 จำนวนพืช และค่าดัชนีความหลากหลายในแปลงสำรวจพันธุ์พืช

แปลงที่	พิกัดบริเวณที่วางแปลง (47Q)		ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง (เมตร)	จำนวนชนิดพืชที่พบ (ต้น)	ค่าดัชนีความหลากหลาย (H)
	x	y			
1.	416736	1936983	1004.1	15	2.26
2.	416813	1937001	1037.4	15	2.11
3.	416838	1937139	1097	26	2.61
4.	416822	1937372	1134.7	30	2.88
5.	417263	1937556	1228.3	35	2.98
6.	416683	1937191	1062.1	14	1.75
7.	416518	1937057	994	21	2.05
8.	416558	1937053	1004.6	29	2.67
9.	417070	1937483	1183	28	2.62
10.	417217	1937479	1219.3	26	2.37
11.	417213	1937468	1215.3	31	2.52
12.	416928	1936676	950.1	43	2.94
13.	416996	1936692	977.4	30	2.54
			ค่าเฉลี่ย	26.4	2.48

ตารางที่ 4 พืชที่พบในการวางแผนสำรวจและค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศ (importance value index, IVI)

Species	ชื่อทั่วไป	Family	ความถี่สัมพัทธ์	ความหนาแน่น	พื้นที่หน้าตัด	IVI
<i>Glochidion wallichianum</i> Mull. Arg.	มันปู	Euphorbiaceae	3.87	22.28	20.245	46.40
<i>Aporosa octandra</i> (Buch.-Ham. ex D.Don) Vickery var. <i>yunnaensis</i>	แก้มอัน	Euphorbiaceae	2.68	10.58	9.1127	22.37
<i>Lithocarpus</i> sp.		Fagaceae	2.98	4.87	7.2107	15.06
<i>Sapindus rarak</i> DC.	มะคำดีควาย	Sapindaceae	0.30	0.06	9.8648	10.22
<i>Castanopsis acuminatissima</i> (Blume) A. DC.	ก่อเดือย	Fagaceae	2.08	2.41	5.67	10.16
<i>Schima wallichii</i> (DC.) Korth.	มังตาน	Theaceae	3.57	5.26	0.964	9.80
<i>Wendlandia</i> sp.		Rubiaceae	2.38	4.03	3.0624	9.47
<i>Microcos paniculata</i> L.	ลาย	Tiliaceae	1.49	3.92	2.855	8.26
<i>Styrax</i> sp.		Styracaceae	2.68	3.81	1.3276	7.81
<i>Archidendron jiringa</i> (Jack) Nielsen	ชะเนียง	Fabaceae	1.79	3.47	2.3883	7.65
<i>Albizia</i> sp.		Fabaceae	2.08	1.74	1.5889	5.41
<i>Artocarpus</i> cf. <i>lanceifolius</i> Roxb.	ขนุนป่า	Moraceae	1.19	1.79	1.27	4.25
<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume	ตีวเกลี้ยง	Guttiferae	0.89	1.85	1.4844	4.23
<i>Stereospermum fimbriatum</i> (Wall. ex G.Don) A.DC.	แคยอตดำ	Bignoniaceae	0.30	0.22	3.6767	4.20
<i>Engelhardtia spicata</i> Blume	คำหัด	Juglandaceae	1.79	1.29	1.1006	4.17
<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	หว่า	Myrtaceae	2.08	0.95	0.4564	3.49
<i>Markhamia stipulata</i> Seem.	แคหางค่าง	Bignoniaceae	1.79	0.67	0.9571	3.41
<i>Callicarpa arborea</i> Roxb.	สักขี้ไก่	Labiatae	1.49	1.01	0.7056	3.20
Unknown-47		Fagaceae	0.60	1.79	0.7811	3.17
<i>Castanopsis diversifolia</i> (Kurz) King	ก่อแป้น	Fagaceae	1.19	0.90	1.0281	3.11
<i>Eurya nitida</i> Korth.	แมงเม่านก	Theaceae	1.19	0.95	0.9282	3.07
<i>Archidendron clypearia</i> (Jack) I.C.Nielsen	มะขามแป	Fabaceae	1.49	0.56	0.7914	2.84
<i>Nephelium maingayi</i> Hiern	เงาะป่า	Sapindaceae	1.49	0.62	0.6546	2.76
<i>Canarium bengalense</i> Roxb.	มะกอกฟาน	Burseraceae	1.49	0.56	0.6302	2.68
<i>Phoebe</i> sp.3-1		Lauraceae	0.60	0.78	1.2936	2.67
<i>Macalanca denticulata</i> (Blume) Mull.Arg.		Euphorbiaceae	1.79	0.56	0.3158	2.66
<i>Diospyros glandulosa</i> Lace	กล้วยฤาษี	Ebenaceae	0.60	1.18	0.8247	2.60
Unknown-51		Apocynaceae	0.89	1.18	0.534	2.60
<i>Chukrasia tabularis</i> A.Juss	ยมหิน	Meliaceae	1.19	0.73	0.6642	2.58
<i>Mallotus philippensis</i> Muell. Arg.	คำแสด	Euphorbiaceae	1.49	0.62	0.4549	2.56
<i>Diospyros</i> sp.		Ebenaceae	0.89	0.73	0.8839	2.50
<i>Phoebe paniculata</i> Nees	สะทีบ	Lauraceae	0.89	0.45	0.9697	2.31
<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	เต็ง	Dipterocarpaceae	0.60	1.46	0.0799	2.13
<i>Archidendron</i> sp.		Fabaceae	0.89	0.73	0.4482	2.07
<i>Phoebe paniculata</i> (Nees) Nees	สะทีบ	Lauraceae	1.19	0.39	0.4922	2.07

Species	ชื่อทั่วไป	Family	ความถี่สัมพัทธ์	ความหนาแน่น	พื้นที่หน้าตัด	IVI
<i>Alstonia rostrata</i> Fischer	น้องขาว	Apocynaceae	0.89	0.28	0.8839	2.06
<i>Dalbergia</i> sp.		Fabaceae	0.89	0.73	0.4401	2.06
<i>Phyllanthus emblica</i> L.	มะขามป้อม	Euphorbiaceae	1.19	0.56	0.2855	2.04
<i>Micrococos paniculata</i> L.		Tiliaceae	0.60	0.84	0.5717	2.01
Unknown-17		Myrsinaceae	0.89	0.56	0.5362	1.99
<i>Litsea</i> sp.5		Lauraceae	0.60	0.73	0.6525	1.98
<i>Adenosma</i> sp.		Scrophulariaceae	1.19	0.39	0.3402	1.92
<i>Litsea</i> sp.4		Lauraceae	1.19	0.34	0.3839	1.91
<i>Micromelum</i> sp.		Rutaceae	0.89	0.56	0.3905	1.84
<i>Helicia</i> sp.		Proteaceae	0.89	0.50	0.426	1.82
<i>Elaeocarpus</i> sp.		Elaeocarpaceae	1.19	0.28	0.3432	1.81
<i>Litsea</i> sp.2		Lauraceae	0.89	0.50	0.4179	1.81
<i>Rhus javanica</i> L. var. <i>chinensis</i> (Mill.) T.Yamaz.	มะเหลียมหิน	Anacardiaceae	1.19	0.39	0.1213	1.70
<i>Erythrina</i> sp.		Fabaceae	0.89	0.22	0.3277	1.44
Unknown-46		Fagaceae	0.60	0.50	0.287	1.39
<i>Heynea trijuga</i> Roxb. ex Sims	จางจิต	Meliaceae	0.89	0.17	0.1982	1.26
<i>Ardisia</i> sp.		Myrsinaceae	0.60	0.28	0.3425	1.22
<i>Euodia</i> sp.		Rutaceae	0.89	0.17	0.1635	1.22
<i>Nephelium maingayi</i> Hiern	เงาะป่า	Sapindaceae	0.89	0.22	0.0192	1.14
Unknown-11		Meliaceae	0.89	0.17	0.0651	1.13
Unknown-16		Sapindaceae	0.60	0.28	0.2064	1.08
<i>Albizia</i> sp. 2		Fabaceae	0.60	0.28	0.1642	1.04
Unknown-52		Myristaceae	0.60	0.22	0.193	1.01
<i>Nothaphoebe umbelliflora</i> Blume	ทั้งใบช่อ	Lauraceae	0.60	0.28	0.0858	0.96
<i>Phoebe</i> sp.3-3		Lauraceae	0.30	0.28	0.3683	0.95
<i>Litsea</i> sp.		Lauraceae	0.60	0.17	0.179	0.94
<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	สารภีป่า	Theaceae	0.60	0.11	0.2204	0.93
Unknown-53		Myrtaceae	0.60	0.17	0.1109	0.87
<i>Dillenia</i> sp.		Dilleniaceae	0.60	0.11	0.1457	0.85
<i>Cinnamomum</i> sp.		Lauraceae	0.60	0.17	0.0747	0.84
<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	เพกา	Bignoniaceae	0.60	0.11	0.0991	0.81
Unknown-10			0.30	0.28	0.2027	0.78
<i>Alangium</i> sp.		Alangiaceae	0.60	0.11	0.0584	0.77
Unknown-49			0.30	0.17	0.2219	0.69
<i>Gmelina arborea</i> Roxb.	ช่อ	Labiatae	0.30	0.17	0.1568	0.62
<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	มะกั้ม	Burseraceae	0.30	0.11	0.1768	0.59
<i>Dillenia</i> sp.2		Dilleniaceae	0.30	0.06	0.2204	0.57
Unknown-43			0.30	0.11	0.145	0.55
Unknown-4			0.30	0.11	0.1287	0.54
Unknown-50		Fabaceae	0.30	0.06	0.1827	0.54
<i>Litsea</i> sp.		Lauraceae	0.30	0.11	0.0902	0.50
Unknown-12			0.30	0.06	0.145	0.50
<i>Balakata</i> sp.		Euphorbiaceae	0.30	0.06	0.1331	0.49
<i>Barringtonia</i> sp.		Lecythidaceae	0.30	0.11	0.0754	0.49

Species	ชื่อทั่วไป	Family	ความถี่สัมพัทธ์	ความหนาแน่น	พื้นที่หน้าตัด	IVI
Unknown-14		Fabaceae	0.30	0.11	0.0784	0.49
Unknown-33			0.30	0.11	0.0814	0.49
Unknown-7			0.30	0.06	0.1368	0.49
<i>Melicope pteleifolia</i> (Champ. ex Benth.) Hartley	เพี้ยกระสัง	Rutaceae	0.30	0.06	0.1228	0.48
<i>Litsea</i> sp.1		Lauraceae	0.30	0.11	0.0614	0.47
<i>Sterculia</i> sp.		Sterculiaceae	0.30	0.06	0.1183	0.47
Unknown-48		Rubiaceae	0.30	0.06	0.1124	0.47
<i>Camellia</i> sp.		Theaceae	0.30	0.11	0.0473	0.46
<i>Euonymus</i> sp.		Celastraceae	0.30	0.06	0.1109	0.46
<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	รักใหญ่	Anacardiaceae	0.30	0.06	0.1065	0.46
Unknown-27			0.30	0.06	0.0967	0.45
Unknown-26			0.30	0.06	0.0836	0.44
<i>Memecylon</i> sp.		Melastomataceae	0.30	0.06	0.0725	0.43
Unknown-21			0.30	0.06	0.0769	0.43
Unknown-3			0.30	0.06	0.0725	0.43
Unknown-6			0.30	0.06	0.0754	0.43
<i>Litsea</i> sp.3		Lauraceae	0.30	0.06	0.0629	0.42
Unknown-23			0.30	0.06	0.0621	0.42
Unknown-30			0.30	0.06	0.0643	0.42
Unknown-31			0.30	0.06	0.0651	0.42
Unknown-39			0.30	0.06	0.0664	0.42
Unknown-40			0.30	0.06	0.0658	0.42
Unknown-42			0.30	0.06	0.0666	0.42
Unknown-8			0.30	0.06	0.0666	0.42
<i>Lithocarpus</i> sp.2		Fagaceae	0.30	0.06	0.0577	0.41
Unknown-2			0.30	0.06	0.0533	0.41
Unknown-22			0.30	0.06	0.0518	0.41
Unknown-34			0.30	0.06	0.0533	0.41
Unknown-38			0.30	0.06	0.0592	0.41
Unknown-44			0.30	0.06	0.0533	0.41
<i>Nothaphoebe umbelliflora</i>		Lauraceae	0.30	0.06	0.0414	0.40
<i>Pavetta</i> sp.		Rubiaceae	0.30	0.06	0.0459	0.40
Unknown-37			0.30	0.06	0.0501	0.40
<i>Aglaiia</i> sp.		Meliaceae	0.30	0.06	0.0355	0.39
<i>Buddleja</i> sp.		Buddlejaceae	0.30	0.06	0.034	0.39
<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Müll.Arg.	ตองแตบ	Euphorbiaceae	0.30	0.06	0.034	0.39
Unknown-13			0.30	0.06	0.0325	0.39
Unknown-15		Fabaceae	0.30	0.06	0.0377	0.39
Unknown-35			0.30	0.06	0.034	0.39
Unknown-5			0.30	0.06	0.037	0.39
Unknown-9		Myrsinaceae	0.30	0.06	0.0325	0.39
<i>Afzelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	มะค่าโมง	Fabaceae	0.30	0.06	0.0281	0.38
<i>Dipterocarpus</i> sp.		Dipterocarpaceae	0.30	0.06	0.0244	0.38

Species	ชื่อทั่วไป	Family	ความถี่สัมพัทธ์	ความหนาแน่น	พื้นที่หน้าตัด	IVI
		e				
<i>Ficus hispida</i> L.f.	มะเดื่อปล้อง	Moraceae	0.30	0.06	0.0251	0.38
<i>Maesa indica</i> (Roxb.) A.DC.	ข้าวสารน้อย	Myrsinaceae	0.30	0.06	0.0237	0.38
<i>Morinda</i> sp.		Rubiaceae	0.30	0.06	0.0222	0.38
Unknown-19		Melastomataceae	0.30	0.06	0.0222	0.38
Unknown-20			0.30	0.06	0.0251	0.38
Unknown-25			0.30	0.06	0.0266	0.38
Unknown-36			0.30	0.06	0.0237	0.38
Unknown-41		Annonaceae	0.30	0.06	0.0222	0.38
Unknown-45		Fagaceae	0.30	0.06	0.0296	0.38
<i>Adenosma</i> sp.2		Scrophulariaceae	0.30	0.06	0.0207	0.37
<i>Melastroma</i> sp.		Melastomataceae	0.30	0.06	0.0163	0.37
<i>Morus macroura</i> Miq.	หม่อนหลวง	Moraceae	0.30	0.06	0.0207	0.37
Unknown-18			0.30	0.06	0.0192	0.37
Unknown-28			0.30	0.06	0.0192	0.37
Unknown-32			0.30	0.06	0.0192	0.37
<i>Ziziphus</i> sp.		Rhamnaceae	0.30	0.06	0.0207	0.37

บทที่ 5

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากผลการสำรวจชนิดพืชสมุนไพรและการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านวะโดโกร อ. ท่าสองยาง จ. ตาก ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2557 สามารถวิจารณ์ผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 การศึกษาความหลากหลายพืช

ในพื้นที่ป่าพื้นที่ซึ่งเดิมเคยเป็นพื้นที่เกษตรของชาวบ้านแต่ละวันจากการแผ้วถางเพื่อทำการเกษตรเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี พบว่ายังคงค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ลักษณะสภาพป่าเป็นป่าดิบเขา พันธุ์พืชทั้งหมดเป็นพืชท้องถิ่น โดยจากการสำรวจและศึกษาทางนิเวศวิทยา พบว่าลำต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในแปลงศึกษา คือ ยมหิน (*Chukrasia tabularis* A.Juss) มีขนาดเส้นรอบวงของลำต้นเท่ากับ 180 เซนติเมตรค่าดัชนีความหลากหลาย (H) เฉลี่ยของไม้ลำต้นเท่ากับ 2.48 แสดงว่าป่ารอบๆ ชุมชนมีความหลากหลายในระดับปานกลาง โดยค่าใกล้เคียงกับป่าเต็งรัง (*Dipterocarp forest*) เนื่องจากป่าบริเวณที่สำรวจ เป็นป่าที่ได้รับการฟื้นฟูจากที่เคยเป็นไร่ข้าว และเป็นไปได้ว่า ในอนาคตอาจมีแนวโน้มที่ค่าดังกล่าวจะมีค่ามากขึ้น หากมีการดูแลและอนุรักษ์ดังเช่นปัจจุบัน

นอกจากนี้ชนิดพืชที่มีค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศ (importance value index, IVI) สูง 6 อันดับแรก ได้แก่

มันปู (*Glochidion wallichianum* Mull. Arg.)

น้ำผึ้งขาว (*Aporosa octandra* (Buch.-Ham. ex D.Don) Vickery var. *yunnaensis*)

ก่อ (*Lithocarpus* sp.)

มะค่าดีควาย (*Sapindus rarak* DC.)

ก่อเดือย (*Castanopsis acuminatissima* (Blume) A. DC.)

ทะโล้ (*Schima wallichii* (DC.) Korth.)

พืชเหล่านี้เป็นพรรณพืชเด่นในป่ารอบๆ ชุมชน สามารถพบเห็นได้ง่าย เพราะมีจำนวนค่อนข้างมาก ชาวบ้านสามารถเสาะหา และเก็บเกี่ยวมาใช้ประโยชน์ได้ง่าย สามารถส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ได้ง่าย

5.2 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

ผลการศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้านเชิงคุณภาพ (qualitative ethnobotany) โดยสัมภาษณ์ข้อมูลการใช้ประโยชน์พืชจากชาวกะเหรี่ยงในชุมชนเป็นผู้รู้มีประสบการณ์มาก (key informants) จำนวน 2 ท่าน สามารถบันทึกข้อมูลการใช้ประโยชน์พืช ภาพถ่าย และเก็บตัวอย่างพืชเพื่อจัดทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้งทั้งนี้สามารถตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์และวินิจฉัยชื่อของชนิดพืชได้จำนวน 139 ชนิด ใน 63 วงศ์ (family) แบ่งกลุ่มตามการใช้ประโยชน์เป็น 5 กลุ่มได้แก่ พืชอาหาร 62 ชนิด พืชสมุนไพร 78 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 4 ชนิด พืชทำวัสดุ 15 ชนิด และพืชอื่นๆ 2 ชนิด มีพืชสมุนไพรที่น่าสนใจโดยพิจารณาอาการความผิดปกติของระบบร่างกาย ลักษณะการใช้ประโยชน์ รูปแบบการใช้ (Cook, 1995) สรรพคุณ ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก) พบว่ามีพืชสมุนไพรจำนวน 22 ชนิดที่น่าสนใจ สามารถส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อใช้ในชุมชนเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้พืชดังกล่าวควรได้รับการศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพต่อไป

ตารางที่ 5 ตัวอย่างพืชที่ใช้เพื่อรักษาอาการผิดปกติต่างๆ ของร่างกาย

ระบบร่างกาย	ชนิดพืช	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
1. ระบบกล้ามเนื้อ (muscular system)	โจ๊ะตะโก <i>Phlogacanthus curviflorus</i>	ลำต้น ใบ	เผาไฟปูนอนทับ แก้ปวดหลังปวดเอว
	จอจือมือ <i>Pothos chinensis</i>	ทั้งลำต้น	ต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย
2. ระบบไหลเวียนโลหิต (circulatory system)	รางจืด <i>Thunbergia laurifolia</i>	ใบ ลำต้น	ต้มน้ำดื่มช่วยลดความดันสูง
	ตะหวะ <i>Croton acutifolius</i>	ลำต้น	เผาไฟ ให้คนที่ฟุ้งคลอดลูกใหม่ดมแก้ อ่อนเพลีย หน้ามืด
	ยี่อเคปโล <i>Illigera trifoliata</i>	ลำต้น	ต้มน้ำดื่ม เพื่อให้เลือดลมไหลเวียนดี
3. ระบบทางเดินอาหาร (digestive system)	หยั่งสมุทร <i>Amalocalyx microlobus</i>	ดอก, หว ย่อย	รับประทานเป็นยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ นอกจากนี้ ยอด ยังเป็นผัก เครื่องเคียงน้ำพริก
	หนะโตะเจ <i>Salacia sp.1</i>	ราก	ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด แก้โรคกระเพาะ นอกจากนี้ ผลสด รับประทานได้
	หนะโตะทุ <i>Salacia sp.2</i>	ทั้งลำต้น ราก	ต้มน้ำดื่มแก้ท้องอืด
	เลโคเกี <i>Memecylon sp.</i>	เปลือกลำ ต้น	อมแก้ปวดฟัน
4. การติดเชื้อ (infection disorder)	ลำต้นโตงไธ้ <i>Microglossa pyrifolia</i>	ใบ	มีกลิ่นหอม นำมาขยี้ดมหรือทาทำย ทอยเพื่อรักษาโรคหวัด
	ตะชิกู <i>Mallotus philippensis</i>	เปลือกลำ ต้น	ต้มน้ำดื่มแก้ไอ
	ตะชีลา <i>Cyclea barbata</i>	ราก	ต้มน้ำทารักษาฝี
	ผักสี่ทิศลำต้นคาย <i>Rubia crassipes</i>	ทั้งลำต้น	ต้มน้ำดื่ม แก้เจ็บคอ
	กอมขม <i>Picrasma javanica</i>	เปลือกลำ ต้น	แช่น้ำดื่ม เพื่อแก้ไข้
	โปเเน่อ <i>Amomum sp.</i>	ลำต้น	ขยี้ดม แก้อาการหวัด
5. ระบบผิวหนัง (skin system)	ช่อซิแคว <i>Buddleja asiatica</i>	ใบ	ขยี้ หรือทุบ พอกแผลไฟไหม้ น้ำร้อน ลวก
	ปลาโละ <i>Millettia sp.</i>	ราก	ต้มน้ำอาบเพื่อแก้ผื่นคัน
	ตะนออี <i>Molineria capitulata</i>	เหง้า	ทุบถูแผลเพื่อรักษาแผลไฟไหม้ น้ำ ร้อนลวก

ระบบร่างกาย	ชนิดพืช	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
6. ระบบเมตาบอลิซึม (metabolic system)	ทอลอก่อวา <i>Dalbergia cf. velutina</i>	เปลือกลำต้น	ใช้ต้ม เพื่อรักษาแผลร้อนใน

อาการผิดปกติ	ชนิดพืช	ส่วนที่ใช้	วิธีการใช้
7. เนื้องอก (neoplasm)	สะบ้าลิง <i>Mucuna macrocarpa</i>	เมล็ดแก่	ทุบแล้วทาบริเวณเต้านม เพื่อรักษาโรคมะเร็งเต้านม
8. สารพิษ (poison)	ตะไคร้ลำต้น <i>Litsea cubeba</i>	ผล	ตำทาแก้พิษตะขาบกัด
9. บำรุงร่างกาย (tonic)	มะไฟแรด <i>Scleropyrum pentandrum</i>	ลำต้น	ต้มน้ำดื่มรักษาอาการอ่อนเพลีย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาความหลากหลายพืชและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของชุมชนวะโดวโกร อำเภอนาทอง จังหวัดตาก ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง ธันวาคม พ.ศ.2557 สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

6.1 การศึกษาความหลากหลายพืช

ในพื้นที่ป่าพื้นที่ซึ่งเดิมเคยเป็นพื้นที่เกษตรของชาวบ้านแต่ละวันจากการแผ้วถางเพื่อทำการเกษตรเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี พบว่ายังคงมีพันธุ์พืชหายาก คำนวณความหลากหลาย (H) เฉลี่ยของไม้ลำต้นเท่ากับ 2.48 โดยพืชที่มีค่า IVI สูงได้แก่หมันปู (*Glochidion wallichianum* Mull. Arg.) น้ำผึ้งขาว (*Aporosa octandra* (Buch.-Ham. ex D.Don) Vickery var. *yunnaensis*) ก่อ (*Lithocarpus* sp.) มะคำดีควาย (*Sapindus rarak* DC.) ก่อเดือย (*Castanopsis acuminatissima* (Blume) A. DC.) ทะโล้ (*Schima wallichii* (DC.) Korth.)

6.2 การศึกษาพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

ผลการสำรวจพืชที่ใช้ประโยชน์โดยสัมภาษณ์จากชาวกะเหรี่ยงในชุมชนซึ่งเป็นผู้รู้มีประสบการณ์มากจำนวน 2 ท่าน สามารถบันทึกข้อมูลการใช้ประโยชน์พืช ภาพถ่าย และเก็บตัวอย่างพืชเพื่อจัดทำเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบลักษณะทางพฤกษศาสตร์และวินิจฉัยชื่อของชนิดพืชจำนวน 139 ชนิด ประกอบด้วยพืชอาหาร 62 ชนิด พืชสมุนไพร 78 ชนิด พืชเศรษฐกิจ 4 ชนิด พืชทำวัสดุ 15 ชนิด และพืชอื่นๆ 2 ชนิด ทั้งนี้มีพืชสมุนไพรจำนวน 22 ชนิดที่น่าสนใจ สามารถส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อใช้ในชุมชนเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้พืชดังกล่าวควรได้รับการศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพต่อไป